

Barnevernet som privatiseringsarena

Av Mimmi Kvisvik, forbundsleder Fellesorganisasjonen (FO)

Den sittende regjeringen ønsker marked og fri konkurranse velkommen innenfor barnevernet. Dette vil ha sin pris, både for de ansatte og for barna. Det stiller også de ideelle organisasjonene som tilbyr barneverntjenester overfor store utfordringer.

For å få ytterligere fart på markedsutviklingen innenfor barnevernet, har regjeringen bedt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) om å vurdere konsekvensene av å likestille ideelle organisasjoner og kommersielle aktører når barneverntjenester legges ut på anbud. Bufdir har på sin side bestilt en markedsanalyse for å belyse dette. Analysen foreligger nå. (Varde Hartmark: Markedsanalyse av barnevernstjenester. Rapport desember 2014). Det er forstemmende lesning.

Utsatte barn og unge som marked

Bare det faktum at regjeringen har bestilt en markedsanalyse er forstemmende. Rapporten behandler situasjonen i barnevernet som om dette skulle være en hvilken som helst tjeneste. Barnas perspektiv, kvalitetsvurdering av tjenester, oppsummering av tilsynserfaringer, av manglende opplæring, av bruk av enkeltmannsforetak og midlertidige stillinger, er mer eller mindre fraværende. Her er det driftsmarginer, vekstpotensial og kostnader som står i høysetet.

Dette er kanskje ikke så rart når vi vet at regjeringen i utgangspunktet mener at «*at produksjon av velferdstjenester skiller seg lite fra andre tjenester*». FO er svært uenig i dette. Vi mener at helse- og sosialtjenester på en avgjørende måte skiller seg fra andre tjenester. For det første er de særlig komplekse. De krever betydelig innslag av skjønn og kompetanse, og må tilpasses den enkelte bruker. For det andre dekker de helt grunnleggende individuelle behov for dem det gjelder. For det tredje ytes de til sårbare brukere. Dette gjør at bruk av markedsmekanismer er særdeles dårlig egnet til denne typen tjenester.

Store penger

Det er ikke småbeløp som overføres fra det offentlige til private innenfor barnevernet. I 2013 kjøpte Bufetat institusjons- og fosterhjemstjenester for mer enn 1,7 milliarder kroner. Av dette gikk en drøyt milliard til kommersielle selskaper mens i overkant av 700 millioner gikk til ideelle organisasjoner. Driftsmarginene er gode, og markedet er voksende, da det offentlige i liten grad selv bygger egne, nye institusjonsplasser.

På den kommersielle siden foregår det en storstilt monopolisering. Mens det for ti år siden fantes en rekke små tilbydere, er det nå utenlandske eiere som dominerer markedet. Fire aktører er i særstilling; Aleris (eid av Wallenberg-familien), Humana (eid av det London-baserte equity-fondet Argan Capital), Team Olivia (eid av svenske Procuritas) og Aberia (eid av Adofson-bødrene via en rekke investeringselskaper). Alle fire er medlemmer av NHO. Det står sterke økonomiske interesser bak regjeringens ønske om å styrke markedsorienteringen.

De ideelle i skvis

Under den rød-grønne regjeringen var det mulig for det offentlige å kjøpe tjenester av de ideelle organisasjonene uten å involvere de kommersielle i anbudsprosessen. Denne muligheten skal nå bort. Fikenbladet som brukes er EUs nye anbudsregler. Jusprofessor Fredrik Sejersted har imidlertid vist at det finnes en rekke måter å videreføre skjermingen av de ideelle på uten å komme i konflikt

med EU-retten. Det er betegnende at hans drøfting er totalt fraværende i den foreliggende markedsanalysen. I stedet er rapportens konklusjonen at organisasjonene snarest må endre sine pensjonsordninger fra ytelsesbasert pensjon (som i det offentlige) til innskuddsbasert pensjon for å skape «robusthet».

Kvalitet og lønns- og arbeidsforhold

FO mener at ordnede arbeidsforhold er en viktig forutsetning for tjenester av god kvalitet. Med tillitsvalgtapparat, verneombud, medbestemmelsesmøter og arbeidsmiljøutvalg på plass er sjansene mye større for at de ansatte melder fra dersom de opplever at tjenestene de utfører er uforsvarlige eller ikke er gode nok. Her har vi en stor og viktig organiseringsjobb å gjøre, særlig i de kommersielle barnevernsbedriftene. Vi er også bekymret over hvilken effekt de kommersielle aktørene sin store bruk av midlertidige ansettelse og bruk av enkeltmannsforetak har for kvaliteten på tjenestene.

Men regjeringen har lagt sitt løp. Markedet skal rå, også når det gjelder tjenester til utsatte barn og unge. I FO er vi derimot for at barneverntjenester drives i offentlig *egenregi*, dvs at det er stat eller kommune som utvikler, eier og driver tjenestetilbudet. I den grad ideelle organisasjoner brukes som supplement, skal de være underlagt offentlig tilsyn og kontroll, og eventuelt utbytte skal pløyes tilbake i tjenesteproduksjonen, ikke tas ut som privat profitt.